

2. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 215. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF>.

3. Інформація щодо наданих органами ДКСУ розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів попереджень про неналежне виконання бюджетного законодавства. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/news/informaciya-shchodo-nadanih-organami-dksu-rozporyadnikam-oderzhuvacham-byudzhethnih-koshtiv-poperedzhen-pro-nenalezhne-vikonannya-byudzhethnogo-zakonodavstva>.

Русин-Мусій Ірина Петрівна

*Головний спеціаліст відділу з питань перерахунків №6
управління застосування пенсійного законодавства
Головного управління Пенсійного фонду України в Тернопільській області*

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Одним із пріоритетних напрямів соціальної політики держави в умовах розвитку ринкових відносин є удосконалення системи соціального страхування як основи соціального забезпечення населення. Одним з найбільш складних та значущих процесів на даному етапі розвитку суспільства є пенсійне забезпечення.

Як зазначають О. Кириленко та Г. Козак, пенсійна система, головний елемент якої – обов'язкове державне пенсійне страхування, є однією з основних гарантій соціального захисту, завданням якого є підтримка матеріального добробуту громадян та їхніх сімей при виході на пенсію за віком, по інвалідності чи в разі втрати годувальника [1, с. 120]. Розвиток пенсійного страхування в Україні можна розглядати в межах певних стратегічних напрямів його

удосконалення: від системи пенсійного забезпечення до системи пенсійного страхування.

Цей процес було окреслено Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [2]. Відповідно до нього запроваджено принципово новий фінансовий механізм трирівневої пенсійної системи, до якої входять: солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування та система недержавного пенсійного забезпечення.

Удосконалений механізм пенсійного страхування вчені також характеризують як сучасний етап нормативно-правового регулювання пенсійної системи (жовтень 2017 – до сьогодні), який передбачає: запровадження поступового підвищення тривалості страхового стажу, диференціацію пенсійного віку, зменшення оцінки страхового стажу до 1%, можливість купівлі страхового стажу за подвійною ставкою, скасування спецпенсій для науково-педагогічних працівників, державних службовців, суддів, народних депутатів, дипломатів, журналістів державних ЗМІ, посадових осіб органів місцевого самоврядування та ін. [3, с.11].

Та попри намагання органів державної влади змінити існуючу систему пенсійного страхування, в першу чергу, інституційного спрямування, перехід до другого та третього рівня так і не відбувся. Серед причин можна назвати багато, але основною є існування глибоких проблем функціонування солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Все це відбувається в умовах несприятливої демографічної ситуації в країні, яка характеризується старінням населення, збільшенням демографічного навантаження на працездатне населення, зменшенням кількості платників страхових внесків при зростанні чисельності пенсіонерів і як результат – нестачею коштів бюджету Пенсійного фонду України.

Як свідчать дані Державної служби статистики України, кількість пенсіонерів усіх категорій невпинно знижується з 13738 тис. осіб у 2011 р. до 11470 тис. осіб у 2019 р. (табл. 1). Хоча подібна тенденція зберігається і для

постійного населення країни, при цьому частка населення старше 60 років підвищується. Наслідком є досягнення співвідношення пенсіонерів до постійного населення на рівні 23,4%.

Таблиця 1

**КІЛЬКІСТЬ ПЕНСІОНЕРІВ В УКРАЇНІ УСІХ КАТЕГОРІЙ
(ЦИВІЛЬНІ ТА ВІЙСЬКОВІ ПЕНСІОНЕРИ)**

(на початок року)

Показники	2011	2016	2017	2018	2019	Відхилення до, %	
						2011	2018
Усього пенсіонерів, тис. осіб	13738	12296	11956	11725	11470	83,5	97,8
Середній розмір призначеної місячної пенсії, грн.	1151,9	1699,5	1828,3	2479,2	2645,7	229,7	106,7
у тому числі							
за віком	10587	9408	9116	8922	8693	82,1	97,4
	1156	1690,3	1808,9	2556,7	2648,2	229,1	103,6
по інвалідності	1491	1400	1395	1401	1415	94,9	101,0
	1033,8	1545,2	1705,9	2000,9	2118,6	204,9	105,9
у разі втрати годувальника	847	726	694	663	646	76,3	97,4
	940	1640,3	1803	2368	2491,4	265,0	105,2
за вислугу років	654	660	654	646	629	96,2	97,4
	1719,1	2282,4	2384,9	2595,2	3970,6	231,0	153,0
соціальні пенсії	158	101	95	90	84	53,2	93,3
	744,8	1099	1268,6	1450,6	1499,6	201,3	103,4
довічне грошове утримання суддів у відставці (при повному і неповному стажі роботи)	1	1	3	3	3	300,0	100,0
	6240,5	16770,8	22022,1	24722,3	28702,4	459,9	116,1

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Незважаючи на зниження чисельності пенсіонерів в країні, ліквідацію спецпенсій, навантаження на бюджет Пенсійного Фонду України зростає щороку. Серед причин – постійне збільшення середнього розміру пенсій. Це виглядає цілком логічно та економічного обґрунтовано, оскільки через інфляційні процеси соціальне забезпечення населення загалом потребує збільшення видатків на ці загальнодержавні потреби.

Таким чином, пенсійні виплати за 2018 рік з Пенсійного Фонду України склали 352,0 млрд грн., з яких 42,4% погашаються за рахунок коштів державного бюджету. Тобто 152,1 млрд грн. – це дефіцит бюджету ПФУ. За 2019 рік пенсійні виплати становили уже 412,9 млрд грн., а дефіцит – 44,4% або 193,1 млрд грн. [4].

Поточна ситуація свідчить про те, що залишається невідпрацьованість системи управління пенсійними ресурсами, існує невідповідність чинної пенсійної системи принципам соціального страхування та недосконалість адміністративного розподілу ресурсів [5, с. 249].

Це в свою чергу потребує реформування вітчизняної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що має у майбутньому поєднувати солідарну і накопичувальну її складову, що дозволить диверсифікувати різні типи ризиків і забезпечити основні види пенсій для громадян України.

Важливою умовою реформування системи пенсійного страхування в Україні зараз може стати запровадження зарубіжного досвіду організації додаткового пенсійного забезпечення, коли формується декілька джерел отримання доходу після виходу на пенсію. Існування такого додаткового пенсійного доходу у різних формах в країнах ЄС свідчить про ефективність підходу, коли фінансовий тягар забезпечення соціального захисту в країні розподіляється між державою, працівником і роботодавцем. Це дасть можливість оптимізувати фінансові потоки, пов'язані з соціальним захистом непрацездатного населення і, у перспективі, вирішити проблеми пенсійного страхування населення на макрорівні.

Список використаних джерел:

1. Кириленко О., Козак Г. Перспективи реформування державного пенсійного страхування в Україні. *Світ фінансів*. 2011. №2. С. 120-131.
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2013 р. № 1058-IV зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1058-15/>

3. Шевченко Н.П. Державне управління процесами реформування системи пенсійного забезпечення України в контексті євроінтеграції : автореф. дис. ... канд. наук з держ. управління: 25.00.01. Івано-Франківськ, 2019. 20 с.

4. Огляд основних підсумків роботи Пенсійного фонду України за 2018 та 2019 роки. Інформаційна сторінка вебпорталу Пенсійного Фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/statystyka/vydatky-ta-dohody-byudzhetu-fondu/>

5. Соціальне страхування: Підручник / За заг. ред. О.П. Кириленко, В.С. Толуб'яка. Тернопіль: Економічна думка, 2016. 516 с.

Саганюк Вікторія Анатоліївна

*Консультант відділу з питань кадрового забезпечення діяльності
Волинської обласної ради*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних ринкових умовах в Україні існує ціла низка бюджетних проблем, без розв'язання яких неможливо говорити про сталий розвиток держави. Територіальні громади залежать від фінансового забезпечення місцевого самоврядування, а бюджет є основним інструментом державного регулювання всіх соціально-економічних процесів у країні.

Відповідно до Бюджетного кодексу, України бюджет – це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [1]. Бюджет поєднує в собі джерела формування й напрями використання фінансових ресурсів державних фінансів. Розрізняють три поняття бюджету: “державний бюджет”, “місцеві бюджети” та “бюджети місцевого самоврядування” (бюджети територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст, у тому числі районів у містах). Згідно з Бюджетним кодексом України місцевими бюджетами є обласні,